

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота

**з педагогіки на тему: «Роль класного керівника в реалізації сучасних
виховних завдань загальної середньої освіти»**

Студентки групи СOnім20-20
Педагогічного факультету
романо-германської
та української філології
Спеціальності 014 Середня освіта
Освітньо-професійної програми
Іноземні мови та літератури,
методика навчання іноземних мов
і зарубіжної літератури (німецька мова
і друга західноєвропейська мова)
Лазебної Єкатерини Русланівни

Науковий керівник:
Доктор педагогічних наук професор, професор кафедри педагогіки та методики
навчання іноземних мов
Матвієнко Ольга Василівна

Кількість балів –
Національна шкала –
Оцінка ЄКТС –
Члени комісії –

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи вивчення ролі класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти	
1.1 Сутність поняття «класний керівник» та зміст його роботи.....	6
1.2 Сучасні виховні завдання загальної середньої освіти.....	9
1.3 Методи та прийоми роботи класного керівника, спрямовані на реалізацію сучасних виховних завдань.....	12
РОЗДІЛ 2. Експериментальне дослідження ролі класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти	
2.1 Організація та методи дослідження.....	18
2.2 Результати дослідження.....	20
2.3 Рекомендації для підвищення ефективності роботи класного керівника.....	22
ВИСНОВКИ.....	24
РЕЗЮМЕ.....	26
RESUME.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЛІТЕРАТУРИ.....	28
ДОДАТКИ.....	30

Актуальність теми. В сучасних реаліях дуже стрімко розвивається науково-технічний прогрес, що передбачає безперервну освіту та професійний розвиток особистості. Сьогодні навчальні заклади мають стикаються з різними викликами, такими як розвиток інформаційних технологій, збільшення соціальної різноманітності учнів, зростання соціальної напруги в суспільстві та інші фактори. В такому контексті неабияк важливо створити всі підходящі умови для успішного навчання та реалізації сучасних виховних завдань.

Створення підходящих умов для успішного навчання передбачає:

- Створення сприятливої навчальної атмосфери в класі, де учні відчують підтримку та розуміння з боку класного керівника.
- Забезпечення належної організації навчального процесу, що включає планування та проведення уроків, визначення навчальних цілей та вимог до учнів, контроль за виконанням домашніх завдань.
- Підтримка розвитку особистості учнів шляхом розвитку їхніх індивідуальних здібностей та вмінь.
- Сприяння формуванню позитивних міжособистісних відносин між учнями, що сприяє підвищенню мотивації до навчання та розвитку колективного духу.
- Організація позакласних заходів, які сприяють розвитку творчих здібностей, спортивних та інтелектуальних змагань та інших подій, що розвивають учнів як особистості.
- Забезпечення підтримки учнів, які потребують додаткової допомоги, наприклад, створення індивідуальних навчальних планів або розробка додаткових матеріалів для їх навчання. [2, с. 78]

Найголовнішим фігурантом в створенні сприятливого навчального середовища в рамках загальної середньої освіти є класний керівник. Його роль полягає в багатьох аспектах. Наприклад, він відповідальний за організацію навчально-виховного процесу та вирішення усіляких питань. Класний керівник має створити комфортні умови для проведення різноманітних заходів, що сприяють формуванню у учнів вольових та морально-етичних

якостей. Більше того, це людина, яка допомагає учням у взаємодії з батьками. Він постійно проводить зустрічі, дає рекомендації та ділиться інформацією щодо навчального процесу з батьками.

Отже, тема курсової роботи "Роль класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти" є дуже актуальною, оскільки класний керівник є ключовою фігурою в навчальному процесі та формуванні гармонійної особистості учня. У сучасних реаліях, коли зростає роль міжособистісних взаємодій, толерантності та соціальної відповідальності, а також змінюються вимоги до учнів і педагогічного колективу, важливо проаналізувати та дослідити роль класного керівника в контексті сучасних виховних завдань. Також важливо виявити особливості діяльності класного керівника, спрямовані на забезпечення ефективності навчально-виховного процесу, та навчитися застосовувати різноманітні методи та прийоми роботи з учнями. Результати дослідження можуть бути корисні для вдосконалення педагогічної практики та розробки програм підвищення кваліфікації класних керівників.

У даній курсовій роботі було взято інформацію з досліджень Махмута М. І., Біди О. А. та інших.

Об'єкт дослідження курсової роботи є класний керівник загальноосвітнього навчального закладу, який організовує та спрямовує виховну діяльність з учнями свого класу відповідно до вимог сучасних державних стандартів.

Предметом дослідження курсової роботи є вивчення теоретичних аспектів роботи класного керівника та його роль в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти

Мета та завдання курсової роботи. Метою курсової роботи є дослідження ролі класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти.

Завдання курсової роботи включають:

- Дослідити поняття «класний керівник»;

- Визначати завдання та функції класного керівника;
- Зробити аналіз сучасних виховних завдань загальної середньої освіти;
- Проаналізувати методи та прийоми роботи класного керівника;
- Розробити практичні рекомендації для підняття ефективності роботи; класного керівника, спираючись на експериментальне дослідження;
- Обґрунтувати значення класного керівника в житті учнів.

Інформаційна основа дослідження. Для написання курсової роботи інформацію було запозичено з наукових статей, нормативних документів, інтернет сайтів та з власного досвіду учасників дослідження.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається із вступу, двох розділів, шести підрозділів, висновків, резюме, додатків та списку використаних літературних джерел.

Кількість сторінок основного тексту – 25

Кількість використаних джерел – 15

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ РОЛІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА В РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ВИХОВНИХ ЗАВДАНЬ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1.1 Сутність поняття «класний керівник» та зміст його роботи

В педагогіці поняття «класний керівник» використовується для позначення вчителя, який здійснює керівництво класом та відповідає за навчально-виховний процес в групі учнів. Це людина, яка сприяє формуванню моральних, етичних, соціальних та особистісних якостей учнів, розвиває їхній творчий потенціал, підтримує індивідуальний підхід до кожного учня. Класний керівник забезпечує розвиток інтелектуальних, фізичних, психологічних та моральних можливостей учнів, допомагає їм розвивати навички спілкування, працювати в команді та вирішувати конфлікти.

Крім того, класний керівник є головним організатором виховного процесу у класі. Він чи вона відповідає за підтримку дисципліни, контроль за успішністю та поведінкою учнів, а також за вирішення конфліктних ситуацій у класі. Педагог відіграє важливу роль у профорієнтаційній роботі, допомагаючи учням визначити свої інтереси та цілі та спрямовуючи їх на шлях до досягнення успіху в житті.

Класний керівник – це педагог-професіонал, який не тільки піклується про успішність учнів, а й відповідає за їх виховання та розвиток. Він є сполучною ланкою між учнями, їхніми батьками, адміністрацією школи та іншими вчителями. Класний керівник допомагає учням долати труднощі, вказує їм правильний шлях у житті, формує ціннісні орієнтації та етичні принципи.

Також він проводить профілактичну роботу щодо негативних явищ, таких як наркоманія, алкоголізм, тютюнопаління та регулює міжособистісні стосунки в класі, створює сприятливу атмосферу для навчання і розвитку учнів.

Класний керівник – це насамперед приклад для учнів, який підтримує їх в усіх зростаннях та виступає «ментором». Успіх класного керівника як лідера полягає в тому, що він знаходить спільну мову та вивляє індивідуальні потреби, переживання та прагнення кожного учня. Також він повинен мати комунікативні навички, які дозволяють йому ефективно спілкуватися з учнями, забезпечити навчання та розвиток їх інтелектуальних і соціальних навичок. Класний керівник повинен мати бажання працювати в команді з іншими вчителями та батьками, які підтримують розвиток учнів.

Не дарма В. Сухомлинський писав: «Програми в усіх школах одні й ті ж, підручники однакові, але школи різні, тому що різні вчителі. Школа – це передусім учитель. Особистість учителя – наріжний камінь виховання.» [7]

У сучасному світі важливо, щоб класний керівник був професійним, компетентним та здатним адаптуватися до нових викликів, що виникають у зв'язку зі зміною освітньої парадигми та потребами сучасного суспільства.

Враховуючи те, що в сучасному світі існує велика кількість викликів, таких як швидкі зміни в соціальному, економічному та технологічному середовищі, вчитель має бути готовим до вирішення складних завдань, а також до забезпечення умов для розвитку творчості, інноваційності та самостійності учнів.

З психологічної точки зору класний керівник є спеціалістом зі створення психологічно комфортного середовища для учнів. Він має сприяти розвитку самооцінки та самоповаги учнів, формувати позитивний підхід до навчання та сприяти розвитку позитивних міжособистісних відносин. Класний керівник повинен також здатний виявляти різні типи поведінки учнів і знати, як ними реагувати. Важливо, щоб він був емпатичним та здатним співпрацювати зі шкільним психологом та іншими фахівцями з психології, щоб забезпечити максимальну підтримку учнів у процесі навчання та розвитку.

Функції класного керівника - це сукупність завдань та обов'язків, які він повинен виконувати для забезпечення ефективної роботи з учнями та досягнення успіху в їх вихованні та навчанні. Основними функціями класного керівника можна назвати наступні:

Функції класного керівника можна розділити на наступні групи:

1. Організаційно-педагогічна функція, яка включає:

- організацію навчального процесу в класі;
- визначення темпу та рівня навчання учнів;

- координацію роботи всіх педагогічних працівників, які займаються класом;
- організацію виховного процесу в класі;
- взаємодію з батьками учнів.

2. Виховна функція, яка включає:

- формування патріотичного, громадянського світогляду учнів;
- виховання в учнів моральних якостей та культури поведінки;
- сприяння розвитку творчих здібностей та інтересів учнів;
- виховання в учнів загальнолюдських цінностей.

3. Соціальна функція, яка включає:

- допомогу учням у вирішенні особистих проблем;
- сприяння підтриманню психологічної стабільності в класі;
- взаємодію з іншими класними керівниками та педагогічними працівниками.

4. Контрольна функція, яка включає:

- контроль за виконанням учнями навчальних завдань;
- контроль за поведінкою учнів;
- контроль за відвідуванням уроків та інших заходів.

Відповідальна та комплексна реалізація цих функцій забезпечує ефективну роботу класного керівника та успішну адаптацію учнів до соціального середовища.[10]

1.2 Сучасні виховні завдання загальної середньої освіти

Сучасні виховні завдання – це термін, яким позначають завдання та цілі сучасної освіти. Вони відображають зміни в суспільстві та світогляді, які вимагають від освіти нових підходів і акцентів. Метою цих завдань є не лише передача знань і

вмінь, а й формування комплексу ціннісних орієнтацій, соціальних навичок і культури поведінки, які дозволять учням бути ерудованими, відповідальними, ініціативними та корисними громадянами. Головна ціль – допомогти учням зрозуміти світ та самовизначитися в суспільстві, навчити самостійно мислити, приймати обґрунтовані рішення та розв'язувати задачі. [2, с. 78]

До сучасних виховних завдань загальної середньої освіти належать:

1. Розвиток критичного мислення та самостійності учнів.

Сучасний світ вимагає від людини не тільки знань, а й уміння застосовувати їх на практиці. Тому головним завданням сучасної освіти є формування самостійності учнів та розвиток їхнього критичного мислення.

Однією з ключових цілей сучасної системи загальної середньої освіти є розвиток критичного мислення та самостійності учнів. Критичне мислення означає вміння аналізувати, оцінювати та інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел, формулювати аргументовані висновки та оперативно приймати розумні рішення. Під самостійністю, розуміють здатність учнів самостійно вирішувати завдання, досліджувати інформацію та приймати зважені необхідні рішення.

2. Становлення моральних цінностей.

Сучасна освіта спрямована не лише на розвиток пізнавальних здібностей учнів, а й на формування в них морально-етичних цінностей і принципів поведінки, таких як доброта, відповідальність і толерантність.

Формування моральних цінностей вважається одним з найнеобхідніших завдань виховання учнів в рамках загальної середньої освіти. Цей процес починається з першого класу і передбачає включення морально-етичних аспектів у всі сфери виховання і навчання. Для досягнення поставленої мети необхідно застосовувати різні методи та підходи, такі як використання відповідних освітніх програм, організація навчальної діяльності, використання різноманітних методів та прийомів, які сприяють формуванню свідомості морального духу учнів.

Завданням класного керівника є формування моральних цінностей учнів та створення умов для їх розвитку. Для цього педагог мусить забезпечити

позитивний моральний клімат у класі, виявити дітей, які потребують додаткової підтримки, вирішити конфліктні ситуації в класі та поза ним.

3. Виховання та розвиток творчих здібностей.

Вагомим завданням сучасної освіти є виховання та розвиток творчих здібностей учнів, адже сьогоднішній світ потребує від людей новаторських, оригінальних та нестандартних рішень.

Розвиток творчих здібностей учнів – це процес, спрямований на стимулювання уяви, асоціативного мислення, критичного мислення та пошуку нестандартних рішень проблем. [5] Сьогоднішнє суспільство неабияк потребує інноваційних ідей та підходів від людей, тому формування творчих здібностей учнів є надзвичайно важливим завданням сучасної освіти.

Здібність до творчого мислення можна розвивати за допомогою використання багатьох методів, таких як творчі конкурси, змагання, проектна діяльність, робота в групах чи використання інтерактивних методів навчання. Більше того, важливо дати учням можливість реалізовувати свої ідеї та розвивати креативність на практиці, наприклад, створюючи власні проекти.

4. Формування соціальної компетентності.

В епоху сучасності невід’ємними навичками є соціальна компетентність, здатність ефективно спілкуватися з іншими людьми, вміння бути гнучким та толерантним в різних життєвих ситуаціях.

Розвиток соціальних навичок є важливою складовою освіти, так як модернізований світ вимагає від людини вміння працювати в команді, ефективно спілкуватися з людьми з різними темпераментами та розв’язувати конфліктні ситуації. Добре розвинені соціальні навички сприяють досягненню успіху в професійному та приватному житті. Це дає можливість будувати надійні стосунки з оточуючими та досягати поставлених цілей. Розвиток соціальної компетентності також сприяє формуванню в учнів таких морально-етичних норм поведінки, як шанобливе ставлення до інших, терпимість та дисциплінованість.

5. Формування культури екологічної свідомості.

В теперішній час тема збереження довкілля все частіше і частіше піднімається. Саме тому, виховання екологічної свідомості ще змалку є важливим завданням.

Розвиток екологічної свідомості передбачає набуття знань, умінь і навичок, необхідних для розуміння важливості екологічних проблем і взаємозв'язків у природі, а також формування екологічної грамотності та почуття відповідальності за власні дії та їх вплив на довкілля. Учням необхідно усвідомлювати значимість екологічної свідомості для збереження природних ресурсів і власного здоров'я, а також мати можливість приймати екологічно чутливі рішення у повсякденному житті. [15, с. 3-9] Формування культури екологічної свідомості може відбуватися за допомогою різноманітних методів і форм навчання, включаючи лекції, дискусії, практичні лекції, екскурсії, проекти та інші активні методи навчання.

6. Розвиток інформаційної та медіа компетентності.

Особливо актуальним є формування у учнів інформаційної компетентності, адже вона забезпечить їм успішне навчання та майбутнє професійне становлення.

Інформаційна компетентність – це інтегративна якість особистості, яка є результатом відображення процесів відбору, засвоєння, переробки, трансформації та генерування інформації в особливий тип предметно-специфічних знань, які дозволяють виробляти, приймати, прогнозувати та реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності. Така здатність допомагає людині ефективно шукати, оцінювати, використовувати, обробляти та надавати інформацію з метою досягнення своїх цілей. [13]

7. Виховання в учнів активної громадянської позиції.

Однією з основних цілей сучасної освіти є формування громадянської позиції учнів, яка полягає в тому, щоб навчити їх усвідомлювати свою значимість у суспільстві, поважати права і свободи інших людей та бути активними учасниками суспільного життя. Для досягнення цієї мети класний керівник може організувати дискусійні клуби, залучати учнів до шкільного самоврядування,

а також сприяти розробці проектів, спрямованих на вирішення соціальних проблем. [3]

Кожне з вище перелічених завдань є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу в сучасних закладах середньої освіти. Класний керівник повинен мати за мету розвивати особистість кожного учня та готувати його до самостійного життя в модернізованому суспільстві. Для виконання цих завдань педагогу слід активно використовувати різноманітні методи та прийоми.

1.3 Методи та прийоми роботи класного керівника, спрямовані на реалізацію сучасних виховних завдань

Цей розділ курсової роботи має на меті виокремити та проаналізувати найефективніші методи та прийоми роботи класного керівника для виконання сучасних виховних завдань.

У педагогічній науці термін «методи» використовується для характеристики різноманітних методичних підходів, що використовуються у навчанні, а також для позначення способів організації та проведення уроків. Методи роботи класного керівника є специфічними інструментами впливу на учнів у навчально-виховному процесі. Вони включають в себе різноманітні прийоми, техніки та підходи до організації роботи з учнями, їх психологічного супроводу та формування громадянських якостей. [14] Отже, можна сказати, що методи в освіті - це загальні стратегії та підходи, які застосовуються для досягнення освітніх та виховних цілей, а прийоми роботи класного керівника - це конкретні інструменти, які допомагають забезпечити реалізацію цих стратегій та підходів у практичній роботі з учнями.

В педагогіці існує безліч дієвих методів та прийомів для реалізації поставлених цілей. До основних з них належать:

- Метод проблемного навчання

Метод проблемного навчання полягає у постановці перед учнями складних завдань або проблем, які вони повинні розв'язувати самостійно або у групах. Цей підхід дозволяє студентам використовувати свої знання в практичних завданнях,

розвивати навички аналізу, оцінки та обробки інформації, навчатися співпрацювати з іншими та розробляти власні ідеї та рішення. Проблемне навчання може бути використано в будь-якому предметі, проте найбільш ефективно воно діє в гуманітарних науках, де зосереджена увага на розвитку критичного мислення та аналітичних навичок. Метод проблемного навчання є ефективним засобом розвитку творчого потенціалу учнів, формування в них критичного мислення та сприяє розвитку навичок

За теорією М.І. Махмута проблемне навчання є розвивальним типом навчання, що поєднує в собі ефективність систематичного самостійного пошуку із засвоєнням готових досягнень науки. Цей метод орієнтується на формування пізнавальної самостійності учнів, стійкості мотивів навчання і розумових здібностей у ході засвоєння ними наукових понять і способів діяльності, детермінованого системою проблемних ситуацій. [9, с. 112]

- Метод проектів

Метод проектів - це один із методів навчання, що полягає в організації практичних проектів, які студентам або учням потрібно розробляти та реалізовувати з метою вирішення певної проблеми чи завдання. [11, с. 82]

Цей метод сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, їх творчому та самостійному мисленню, формуванню навичок колективної роботи та розвитку соціальних навичок, таких як комунікація, співпраця, лідерство, рішення конфліктів.

Суть методу проектів полягає в особливому підході до навчання, який включає практичну роботу учнів у рамках конкретного проекту. Учні досліджують, збирають інформацію, аналізують її, вирішують проблеми та пропонують свої рішення. При методі проектів важливо, щоб учні самостійно обирали тему проекту та планували свою роботу. При цьому класний керівник здійснює методичний супровід та контроль за процесом роботи.

Метод проектів дозволяє учням застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності, навчатися співпрацювати в команді, розвивати критичне мислення та творчість. Цей метод є дуже ефективним, адже учні мають можливість проявити свою творчість та ініціативу у різних сферах дослідження.

- Метод групової роботи

Метод групової роботи є одним з особливих підходів до навчання, який забезпечує взаємодію між учнями та сприяє розвитку навичок, необхідних для подальшої успішної кар'єри.

Групова робота включає різні форми співпраці, наприклад, проектну роботу, дискусії, презентації, ігри тощо. В процесі роботи учні працюють над спільним завданням, обмінюючись думками, ідеями та знаннями.

Метод групової роботи сприяє розвитку навичок лідерства, співпраці, комунікації та креативного мислення. Також він може допомогти учням розвинути навички критичного мислення та аналізу, зокрема, вміння оцінювати ідеї та аргументи інших учасників групи, формулювати власні думки та аргументувати свої погляди.

У цілому, метод групової роботи є важливим елементом в підготовці студентів до майбутньої професійної діяльності, де вміння співпрацювати з іншими та здійснювати колективну роботу є ключовими для досягнення успіху.

- Метод активного навчання

Метод активного навчання - це підхід до навчання, в якому учні активно залучаються до процесу навчання та взаємодії між собою та викладачем. Цей метод передбачає використання різноманітних вправ, ігор, дискусій, проектів, рольових ігор, змагань, інтерактивних лекцій та інших форм роботи, що допомагають залучити студентів до активної участі у процесі навчання.

[1, с. 17]Основною метою методу активного навчання є забезпечення максимальної активності учнів у процесі навчання та стимулювання їхнього

інтелектуального та творчого розвитку. Застосування методу активного навчання сприяє формуванню вмій та навичок самостійної роботи, розвитку критичного мислення, здатності до аналізу та синтезу інформації, комунікативної компетентності, лідерських якостей та роботи в команді.

Класний керівник може застосовувати метод активного навчання в своїй роботі з учнями, наприклад, організовувати групові дискусії на актуальні теми, проводити проекти з розвитку соціальних навичок, рольові ігри для формування лідерських якостей та сприяння розвитку емпатії та толерантності.

- Метод ігрових технологій

Метод ігрових технологій - це метод навчання, що базується на використанні різноманітних ігор та ігрових ситуацій з ціллю досягнення навчальних цілей та розвитку різноманітних навичок учнів. [8]

Метод ігрових технологій може бути корисним класному керівнику при роботі зі своїми учнями. Класний керівник може використовувати ігрові технології для розвитку соціальних та комунікативних навичок учнів. Наприклад, він може організувати ігрову ситуацію, яка допоможе учням співпрацювати, слухати один одного та вирішувати конфліктні ситуації.

Також класний керівник може використовувати ігрові технології для залучення учнів до різноманітних навчальних заходів, які вони організовують. Наприклад, він може запропонувати учням гру, яка допоможе їм краще зрозуміти тему, що обговорюється в класі, або підготуватися до урочистостей.

Отже, цей метод є ефективним інструментом, який допомагає педагогу розвивати комунікативні та соціальні навички учнів.

- Метод діалогічного навчання

Метод діалогічного навчання - це метод взаємодії учителя й учнів, учнів між собою та учня з учнем, під час якої вони одержують мовні знання та в них формуються мовленнєві вміння. [6]

Слід зауважити, що останніми роками у вітчизняній психології і педагогіці згідно з цим підходом спілкування і навчання розглядаються як процеси, в яких всі учасники виступають як суб'єкти і жоден з учасників спілкування не є об'єктом однієї дії. [4]

Метод діалогічного навчання є важливим компонентом роботи класного керівника, оскільки він сприяє розвитку творчих та критичних мисленнєвих навичок учнів, формує у них здатність до аналізу, узагальнення та оцінки інформації.

У процесі діалогічного навчання класний керівник створює умови для вільного обміну думками та ідеями, дозволяючи учням самостійно висловлювати свої думки та точки зору. Керівник допомагає учням поширювати свій світогляд, розуміти та поважати погляди інших людей, виховує в них культуру спілкування та взаємодії.

Отже, методи та прийоми роботи класного керівника є важливими інструментами для реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти. Використання проблемного навчання, методу проектів, групової роботи та ігрових технологій дозволяє активізувати учнів, розвивати їх критичне мислення та навички співпраці. Метод діалогічного навчання допомагає створити сприятливу атмосферу для взаємодії учнів і вчителя, що сприяє ефективній взаємодії та підвищенню якості навчання. Розуміння та використання цих методів та прийомів дозволяє класному керівникові стати успішним педагогом, який ефективно виконує свої професійні обов'язки та забезпечує високу якість освіти учнів.

У висновку розділу можна зазначити, що усвідомлення сутності поняття «класний керівник» та знання його змісту є важливим фактором для ефективного навчально-виховного процесу. Сучасні виховні завдання загальної середньої освіти визначають нові вимоги до роботи класного керівника, виконання яких є запорукою формування гармонійно розвиненої особистості учня.

РОЗДІЛ 2. Експериментальне дослідження ролі класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти

2.1. Організація та методи дослідження

Для того, щоб оцінити ефективність педагогічного процесу, а саме – реалізацію сучасних виховних завдань загальної середньої освіти класним керівником, було проведене експериментальне дослідження. Воно здійснювалось у СШ І-ІІІ ступенів №16 м. Києва з учнями 8-А класу в період

з 10.04.2023 р. по 17.04.2023 р. В експерименті брав участь весь клас (26 учнів).

Для отримання більш повної та об'єктивної картини взаємодії між класним керівником та учнями в цьому дослідженні було використано метод анкетування та емпіричний методи дослідження.

Суть методу анкетування полягає у заповненні анкетами респондентами з метою отримання даних про їхні думки, переконання, досвід, поведінку, переживання тощо. Метод анкетування є досить поширеним та ефективним методом збору даних у соціології, психології, педагогіці та інших галузях науки. Він дозволяє отримати відповіді від багатьох людей, які беруть участь у дослідженні, тим самим забезпечуючи більш представницьку вибірку.

Крім того, метод анкетування має декілька переваг, серед яких можна виділити:

- його легкість та доступність для використання;
- можливість зібрати велику кількість даних за короткий період часу;
- можливість вивчити думки та погляди людей на певну тему без необхідності їх особистого спілкування з дослідником.
- анонімність респондентів дозволяє дізнатись більше чесної та точної інформації.

Під час емпіричного спостереження дослідник збирає інформацію про досліджувану ситуацію, зафіксувавши її деталі і описуючи спостережувані явища та процеси. Спостереження можуть бути структурованими або неструктурованими, залежно від того, чи передбачені наперед певні параметри для спостереження.

За допомогою емпіричного методу спостереження можна здійснити детальний аналіз взаємодії учнів та класного керівника, їхніх вчинків та реакцій на певні ситуації. Отримана інформація може бути використана для підвищення ефективності роботи класного керівника та поліпшення взаємодії з учнями.

Комбінування методів спостереження та анкетування є досить поширеним в педагогічних дослідженнях. Ці методи доповнюють один одного і дозволяють збирати різноманітну інформацію про взаємодію між класним керівником та учнями.

Метод спостереження дозволяє детально вивчати поведінку учнів та класного керівника в різних ситуаціях, а також виявляти певні закономірності у їх взаємодії. Наприклад, можна спостерігати за тим, як класний керівник впливає на поведінку учнів, як він реагує на їхні дії та як він планує свою роботу з класом.

Метод анкетування, у свою чергу, дозволяє отримати інформацію про думки, ставлення та оцінки учнів щодо своєї взаємодії з класним керівником. Наприклад, можна запитати учнів про те, як вони оцінюють роботу класного керівника, які є його сильні та слабкі сторони, які методи він використовує в своїй роботі з класом тощо.

Згідно з організацією та методикою дослідження, було проведено спостереження за взаємодією учнів та класного керівника протягом одного тижня. Це дало змогу оцінити педагогічну діяльність класного керівника та його роль в виконанні сучасних виховних завдань.

Додатково, було проведено анкетування учнів та класного керівника щодо їхньої співпраці та взаємодії. Це дало можливість отримати додаткову інформацію про ставлення учнів до класного керівника та його роботи.

Для проведення анкетування було завчасно створено анкету, яка містить 10 запитань з варіантами відповідей «а», «б», «в». Додаток А

Перед початком анкетування учні ознайомились з інструкцією щодо заповнення анкети та прочитали мету дослідження. Потім анкети було розподілено серед учнів. Для заповнення анкети було надано достатню кількість часу. Учні витратили не більше 15 хвилин. Після того, як учні заповнили анкету, анкети були зібрані та перевірені на наявність всіх запитань. Наступним кроком була обробка результатів. Кількість позитивних та

негативних відповідей були пораховані в відсотковому співвідношенні, що допомогло проаналізувати отримані дані. Був проведений статистичний аналіз отриманих результатів та складені висновки щодо ролі класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань. Додаток Б

Розглянуті можливості для покращення ефективності роботи класного керівника та запропоновані відповідні рекомендації.

2.2 Результати дослідження

З результатів дослідження можна зробити висновок, що класний керівник виконує важливу роль в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти. Він не тільки організовує навчальний процес, але й створює сприятливу атмосферу в класі, допомагає учням у вирішенні особистих проблем, сприяє їхньому розвитку та самореалізації.

Крім того, було виявлено, що класний керівник використовує різноманітні педагогічні методи та прийоми для досягнення поставлених цілей, зокрема, він застосовує інтерактивні методи навчання, ігрові технології, рольові ігри, дискусії та багато інших. Він також здатний адаптувати свою методику до потреб та можливостей своїх учнів, знаходити індивідуальний підхід до кожного

учня та використовувати різні методи в залежності від ситуації. Основними сучасними виховними завданнями загальної середньої освіти є розвиток творчих здібностей учнів, виховання національної свідомості, формування вмінь самостійної роботи, розвиток комунікативної культури та ін. В результаті дослідження було встановлено, що класний керівник успішно виконує ці завдання, застосовуючи різноманітні методи та прийоми роботи з учнями.

Однак, результати дослідження показали, що іноді класний керівник може потребувати додаткової підтримки та навчання в педагогічних методиках для досягнення більш високих результатів.

Під час спостереження було виявлено, що класний керівник активно спілкується з учнями, створює відчуття довіри та поваги відносно нього, що сприяє збільшенню мотивації до навчання та покращенню стосунків між учнями в класі.

Дослідження також показало, що класний керівник успішно використовує індивідуальні бесіди з учнями, щоб слідкувати їхній особистісний розвиток, зрозуміти їхні потреби, проблеми та переживання, і допомогти їм у їх вирішенні. Крім того, групові бесіди та спільні заходи допомагають створювати спільноту в класі та формувати учнівський колектив, що сприяє розвитку соціальних навичок та комунікативних здібностей.

При проведенні дослідження було застосовано метод спостереження та метод анкетування. Метод спостереження дозволив отримати детальну інформацію про роботу класного керівника та взаємодію учнів з ним. Метод анкетування дав змогу зібрати думки та погляди учнів щодо діяльності класного керівника та визначити їхні очікування від нього.

Це дало змогу зібрати більше кількості даних та дізнатись думки кожного учня окремо, що дозволило отримати різноманітну інформацію та виявити деякі тенденції в їхніх відповідях. Також, використання анкети дозволило зібрати думки учнів в анонімному форматі, що сприяло більш відкритій відповіді, без страху перед засудженням чи підвищенням власного статусу в групі.

Більшість відповідей анкетованих справило позитивне враження, проте в ході проведення аналізу анкетування виявилось, що учням не вистачає залучення батьків до виховного процесу.

На основі отриманих результатів дослідження можна зробити рекомендації для підвищення ефективності роботи класного керівника.

Підсумовуючи все написане вище, можна зробити висновок, що роль класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти є надзвичайно важливою. Класний керівник є особою, яка відповідає за формування особистості учня та є його підтримкою у процесі навчання та саморозвитку. Для ефективності його діяльності важливо використовувати різноманітні методи та прийоми, а також підтримувати позитивну взаємодію з учнями та батьками

2.3 Рекомендації для підвищення ефективності роботи класного керівника

Надання рекомендацій для підвищення ефективності роботи класного керівника є важливим кроком для покращення якості виховної та навчальної роботи в класі. Ці рекомендації можуть допомогти класному керівнику знайти нові підходи та методики роботи з учнями, а також залучити батьків до виховного процесу.

Рекомендації можуть стосуватися різних аспектів роботи класного керівника, таких як організація виховного процесу, створення сприятливої атмосфери в класі, взаємодія з учнями та їхніми батьками, використання інноваційних методів та технологій тощо. Кожна рекомендація повинна бути конкретною та практичною, з можливістю впровадження в роботу класного керівника.

Підвищення ефективності роботи класного керівника може мати позитивний вплив на академічні досягнення учнів, їхні соціальні навички та загальний розвиток. Крім того, ефективний класний керівник може допомогти учням знайти своє місце в класі та навчальному закладі загалом, зробити процес навчання більш цікавим та стимулюючим.

Після проведення експериментального дослідження, можна виокремити декілька важливих рекомендацій для підвищення ефективності роботи класного керівника:

1. Залучення батьків до виховного процесу: класний керівник може організувати батьківські збори, розсилати інформацію по електронній пошті, надавати звіти про роботу з класом, а також залучати батьків до проведення виховних заходів.
2. Використання різноманітних методів та прийомів: класний керівник може використовувати індивідуальні та групові бесіди, проводити спільні заходи, організувати конкурси та інші заходи, що сприяють розвитку учнів та формуванню їхніх позитивних якостей.
3. Створення сприятливої атмосфери в класі: класний керівник може дбати про те, щоб клас був комфортним місцем для учнів, створювати дружні стосунки між учнями та забезпечувати взаєморозуміння.

4. Розвиток особистості учнів: класний керівник може допомагати учням у вирішенні особистих проблем, сприяти їхньому розвитку та самореалізації. Він може проводити індивідуальні бесіди з учнями, надавати поради та підтримку.
5. Взаємодія з іншими педагогами: класний керівник може організовувати та координувати виховну роботу з іншими педагогами, обговорювати проблеми класу та шукати спільні рішення.
6. Систематична самоосвіта та професійний розвиток: класний керівник повинен постійно підвищувати свій рівень знань та навичок, вивчати нові методи та прийоми роботи з учнями, відвідувати семінари та тренінги з педагогіки.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що класний керівник має велике значення в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти. Він є важливою ланкою у виховному процесі, оскільки співпрацює з учнями, їх батьками, вчителями та іншими працівниками школи. Сутність роботи класного керівника полягає в комплексному підході до виховання учнів, спрямованому на їх розвиток і соціалізацію.

В теоретичному розділі було досліджено сутність поняття "класний керівник", з'ясовано зміст його роботи та розглянуто сучасні виховні завдання загальної

середньої освіти. Було висвітлено методи та прийоми роботи класного керівника, спрямовані на реалізацію сучасних виховних завдань.

Досліджено також функції класного керівника, серед яких виокремлено організаційно-педагогічну, виховну, психологічну та соціальну. Організаційно-педагогічна функція полягає у керівництві навчально-виховним процесом в класі, плануванні та контролі за виконанням роботи учнів, організації змістовної та наочної роботи, забезпеченні зв'язку з батьками. Виховна функція спрямована на розвиток моральних, етичних та соціальних якостей учнів, формування культури поведінки та міжособистісних взаємин. Психологічна функція передбачає психологічну допомогу учням у розв'язанні проблем та підтримку емоційного благополуччя. Соціальна функція полягає в забезпеченні взаємодії класу зі шкільною та місцевою громадою, сприянні підвищенню соціальної активності учнів.

У експериментальному розділі було організовано та проведено дослідження ролі класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти. Застосовуючи методи дослідження, було встановлено, що робота класного керівника дійсно має велике значення у формуванні особистісних якостей учнів та їх соціальної компетентності.

Для проведення дослідження було використано такі методи, як анкетування, спостереження, аналіз документів.

За результатами анкетування виявлено, що більшість учнів вважають, що їхній класний керівник допомагає їм з розв'язанням проблем та подоланням труднощів. Аналіз анкет дозволив встановити, що класний керівник активно працює над виконанням сучасних виховних завдань, зокрема, формуванням в учнів навичок громадянської позиції, поваги до прав людини та толерантного ставлення до інших людей.

Проте деяким учням замало залучання батьків в навчально-виховний процес.

На основі отриманих результатів були запропоновані рекомендації для підвищення ефективності роботи класного керівника, такі як: проведення курсів

підвищення кваліфікації, активна співпраця з батьками учнів, розвиток міжособистісних відносин з учнями, використання інноваційних методів роботи з учнями та ін.

Отже, в ході дослідження було виявлено, що роль класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти є надзвичайно важливою. Класний керівник є особливим фахівцем, який має не тільки високу професійну компетентність, а й особисті якості, що дозволяють йому успішно працювати з учнями та їх батьками.

РЕЗЮМЕ

В умовах зростання, заохочення та потреби у вихованні здорових зрілих особистостей ця тема набула актуальності. Соціально-педагогічна значущість зумовила вибір теми «Роль класного керівника в реалізації сучасних виховних завдань загальної середньої освіти».

В першому розділі дослідили поняття «класний керівник», виявили сучасні виховні завдання загальної середньої освіти. Визначили методи та прийоми роботи класного керівника, спрямовані на реалізацію сучасних виховних завдань

В другому розділі провели експериментальне дослідження способом анкетування. Оцінили роль класного керівника та надали відповідні рекомендації

Ключові слова: класний керівний, навчально-виховний процес, загальна середня освіта, дослідження, методи, організація, психологія.

RESUME

In the conditions of growth, encouragement and the need to educate healthy mature individuals, this topic has become relevant. The socio-pedagogical significance determined the choice of the topic "The role of the class teacher in the implementation of modern educational tasks of general secondary education".

In the first chapter, the concept of "class teacher" was studied, and modern educational tasks of general secondary education were revealed. The methods and techniques of the class teacher's work, aimed at the implementation of modern educational tasks, were determined

In the second section, an experimental study was conducted using a questionnaire. They assessed the role of the class teacher and provided appropriate recommendations

Keywords: classroom management, educational process, general secondary education, research, methods, organization, psychology.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богданова, М. І., Карпенко, О. І., & Кузик, В. І. (2015). *Методи активного навчання в педагогічній практиці*. Київ: Видавничий дім «Слово».
2. Valcke, M. (2013). Teaching and learning in (pre-) vocational education: Conceptions of student teachers in Flanders (Belgium). *Teaching and Teacher Education*, 35, 116-129.
3. "Виховання громадянина України: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів" (автори: О.Ф. Курбатова, О.І. Косенко, В.Г. Іванов та ін.). Київ: Видавництво "Педагогічна думка", 2018.

4. Виховний процес О. А. Біда <https://www.kremenetslyceum.com.ua/wp-content/uploads/Vihovna-robota-v-shkoli-formi-zahodiv.pdf>
5. Галичина О. І. Психологічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки. – 2017. – Вип. 30.
6. Діалогічне навчання <https://core.ac.uk/download/pdf/268533507.pdf>
7. Золоті цитат В. Сухомлинського про школу та виховання <https://naurok.com.ua/post/10-zolotih-citat-v-suhomlinskogo-pro-shkolu-ta-vihovannya>
8. Ігрові технології в навчанні майбутніх учителів: монографія / О. О. Кузьменко, Ю. В. Денисенко, І. В. Висоцька та ін. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017.
9. Махмут, М.І. (2003). Проблемне навчання: психологія, технології, практика. Київ: Либідь.
10. Методичні рекомендації щодо організації роботи класного керівника: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20rekomentaciyi/metod_rek_robota_kk.pdf
11. Метод проектів та проблемне навчання: Навчально-методичний посібник для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів / За ред. Ю.М. Хиценка, В.І. Харченка. – К.: Генеза, 2017.
12. Педагогіка: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / За ред. І.Я. Лазарєва, О.М. Лещенка, В.С. Шишової. – К.: Центр учбової літератури, 2018.
13. Студія онлайн-освіти Ed-era.com
14. "Центр педагогічних студій" <https://cps.edu.ua>
15. Чернявська, Г. Ф. Формування екологічної свідомості молодших школярів в умовах загальноосвітнього закладу / Г. Ф. Чернявська // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – 2017. – Вип. 147. – С. 3-9.

ДОДАТКИ

Додаток А

Як часто класний керівник проводить індивідуальні бесіди з учнями?

- а) Регулярно
- б) Декілька разів на рік
- в) Майже ніколи

Чи організовує класний керівник виховні заходи для свого класу?

- а) Так, дуже часто
- б) Іноді
- в) Ні, ніколи

Чи створює класний керівник сприятливу атмосферу в класі для учнів?

- а) Так, завжди
- б) Іноді
- в) Ні, ніколи

Чи сприяє класний керівник розвитку соціальних навичок учнів?

- а) Так, завжди
- б) Іноді
- в) Ні, ніколи

Як часто класний керівник проводить виховні бесіди зі своїм класом?

- а) Регулярно
- б) Декілька разів на рік
- в) Майже ніколи

Чи ставить класний керівник перед учнями чіткі вимоги щодо поведінки та навчання?

- а) Так, завжди
- б) Іноді

в) Ні, ніколи

Чи здійснює класний керівник індивідуальний підхід до кожного учня?

а) Так, завжди

б) Іноді

в) Ні, ніколи

Чи залучає класний керівник батьків до виховного процесу?

а) Так, завжди

б) Іноді

в) Ні, ніколи

Чи знає класний керівник індивідуальні особливості кожного учня свого класу?

а) Так, завжди

б) Іноді

в) Ні, ніколи

Чи організовує класний керівник додаткові заняття для учнів, які мають проблеми з навчанням?

а) Так, завжди

б) Іноді

в) Ні, ніколи

Анкета для експериментального дослідження

Додаток Б

Діаграма співвідношення варіантів відповідей до анкети